

31. 3. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nové přestupkové zákony (aneb co nás čeká a nemine v okurkové sezóně)

Počátkem letošního léta dozná správní právo trestní podstatných změn, které se plánovaly několik let.

Tato oblast práva se věnuje přestupkům fyzických osob a správním deliktům právnických osob a podnikajících fyzických osob, tj. protiprávnímu jednání, jehož společenská nebezpečnost nedosahuje úrovně trestného činu. Jednou z hlavních překážek efektivity správního trestání byly četné změny přestupkového zákona z roku 1990 a rostoucí počet zvláštních zákonů vymezujících skutkové podstaty a dílčí procedurální pravidla. Velké potíže působila také odloučená a neúplná úprava řízení o správních deliktech, která byla aplikačně značně nepohodlná a náročná. To vše v konečném důsledku, spolu se skutečností, že přestupky a správní delikty mohly být projednávány i úředními osobami bez právního vzdělání, značně limitovalo schopnost příslušných orgánů některá protiprávní jednání opravdu účinně postihnout.

Od 1. července 2017 nabydou účinnosti zákony, které podstatným způsobem změní zejména oblast řízení o přestupcích. Hlavní myšlenkou, která se prolíná jak zákonem č. [250/2016](#) Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále „přestupkový zákon“ nebo „PZ 2016“), tak i navazujícím zákonem č. [251/2016](#) Sb., o některých přestupcích, je kodifikace. Sice je pouze částečná, nicméně stále jde o první novodobou kodifikaci procesu správního práva trestního, která zahrnuje jak přestupky, tak i správní delikty. S tím souvisí i celkové přiblížení systému správního trestání systematické trestního práva.

Nový přestupkový zákon upravuje jak řízení o přestupcích fyzických osob, tak i řízení o přestupcích právnických osob a podnikajících fyzických osob (dříve označovaných jako správní delikty). Skutkové podstaty některých přestupků, obsažené v dosavadním zákoně o přestupcích z roku 1990, byly zčásti vyčleněny do zvláštního zákona o některých přestupcích a zčásti budou (tzv. změnovým zákonem[1]) přesunuty do jednotlivých zákonů upravujících příslušnou oblast veřejné správy. Obdobně jsou již ve zvláštních zákonech systematicky začleněny také skutkové podstaty přestupků právnických osob a podnikajících fyzických osob, u nichž by se mělo upustit od formálního označení „správní delikty“¹. Nový přestupkový zákon je tudíž, na rozdíl od svého předchůdce, ryze procesním předpisem. Přestože jde o poměrně ucelenou normu, v řízení o přestupcích se i nadále podpůrně uplatní správní řád.

Zachována zůstává i formální oddělenost správních disciplinárních deliktů (kárných provinění),

pořádkových deliktů (např. porušení procesní povinnosti trestané pořádkovou pokutou) a platebních deliktů (např. neuhrazení daně). Tyto tzv. hraniční (nepravé) správní delikty jsou nadále upravovány ve zvláštních zákonech a PZ 2016 se na ně nebude vztahovat[2].

Přechod na novou právní úpravu

Bezprostředně po účinnosti PZ 2016 budou patrně nejčastěji řešeny otázky související s přechodem na novou právní úpravu u neukončených řízení a neprojednaných přestupků (správních deliktů). Situaci trochu komplikuje fakt, že tzv. změnový zákon, jímž měly být novelizovány jednotlivé zvláštní zákony obsahující skutkové podstaty přestupků a správních deliktů, nebyl ještě v polovině března 2017 schválen Parlamentem¹. Přitom se předpokládá, že převážně nabude účinnosti také 1. července 2017.

Řízení o přestupku nebo správním deliktu, která nebyla pravomocně ukončena před účinností PZ 2016, se dokončí podle dosavadních předpisů. Pokud je to však pro pachatele výhodnější, pak se odpovědnost za přestupek a správní delikt spáchaný před 1. červencem 2017 posoudí a druh a výměra sankce se určí již podle PZ 2016.

Od 1. července 2017 nelze použít ustanovení o lhůtách pro zánik odpovědnosti za přestupek (správní delikt), pro jeho projednání a pro uložení pokuty za něj, která jsou obsažena v jednotlivých zvláštních zákonech. Odpovědnost za přestupek či správní delikt spáchaný před tímto datem se ovšem nemůže promlčet před uplynutím těchto lhůt.

Některé z novinek

Novinkou v odpovědnosti za přestupek je **institut nepřímého pachatele** (tzv. „živého nástroje“)[3] a v případech určených zákonem také **trestnost účastenství** fyzické osoby na přestupku či jeho trestném pokusu (organizátorství, návod, pomoc)[4]. Odpovědným za přestupek se v určitých případech může stát i zákonný zástupce nebo opatrovník fyzické osoby. Změnou je i **úprava skutkových a právních omylů**, které se uplatňují obdobně jako v trestním právu.

Nový zákon bude zakotvovat i **odpovědnost právnických osob za přestupek**, k níž v zásadě přistupuje obdobně jako zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Právnickou osobu bude možné postihnout i za přestupek spáchaný před jejím vznikem, anebo v případech, kdy soud rozhodl o její neplatnosti, nebo jednala-li dotyčná fyzická osoba za právnickou osobu na základě neplatného nebo neúčinného titulu. Odpovědnost právnické osoby za spáchaný přestupek přechází vždy i na její právní nástupce.[5] Správní orgán však může za podmínek stanovených zákonem **zakázat zrušení, zánik nebo přeměnu právnické osoby obviněné z přestupku**. Na právní nástupce přechází i povinnost uhradit uloženou pokutu, pokud v době zániku právnické osoby ještě nezaniklo právo ji vymáhat.

Podnikající fyzická osoba nese odpovědnost i za jednání svých zaměstnanců a některých dalších fyzických osob v souvislosti s jejím podnikáním. Její odpovědnost za spáchané přestupky přechází po její smrti na osobu, která pokračuje v jejím podnikání.

Právnická osoba a podnikající fyzická osoba odpovídá za přestupek bez ohledu na to, zda jej zavinila, má však možnost se odpovědnosti zprostit.

Přestupkový zákon z roku 1990 zná jen dva případy **okolností vylučující protiprávnost** jednání, které se jeví jako přestupek (nutnou obranu a krajní nouzi). Nově jsou doplněny o svolení poškozeného, oprávněné použití zbraně a o přípustné riziko.[6]

Také **délka a běh promlčecí doby** se do jisté míry mění a především sjednocuje pro všechny přestupky projednávané podle PZ 2016. Přestupkový zákon z roku 1990 stanovil obecnou lhůtu jednoho roku od spáchání přestupku, která mohla být prodloužena na dvojnásobek. Nový zákon rozlišuje promlčecí dobu jednoho roku nebo 3 let (dle nejvyšší sazby pokuty), přičemž ji lze prodloužit až na 3, resp. 5 let. Po jejím uplynutí již není možné přestupek projednat.

Pojem „sankce“ je nahrazen označením „**správní tresty**“. Dosavadní kontroverzní sankci zákazu pobytu vystřídal trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku. Správní orgán bude také oprávněn uložit podezřelému či obviněnému, aby složil **záruku** (peněžitou či nepeněžitou), **kteřou zajistí splnění povinností**, jež mu mohou být uloženy během řízení nebo v rozhodnutí o přestupku (např. pokuta, povinnost splnit nároky poškozeného). Nově je upravena **možnost (podmíněného) upuštění od potrestání**. Ochranná opatření zůstávají zachována bez zásadních změn, jen namísto zabránění věci, které pachatel zmařil, je možné zabrat náhradní hodnotu věci (obdobně u trestu propadnutí věci).

Dalším novým institutem, který je v převzat z trestního řádu, je **narovnání**[7]. I zde se jedná o tzv. odklon, tedy způsob vyřešení přestupku bez vyslovení viny a s tím spojených negativních následků (záznam v evidenci přestupků). Narovnání lze využít pouze v řízení, kterého se účastní poškozený,[8] jelikož má podobu dohody mezi ním a obviněným. Správní orgán ověří splnění zákonných podmínek,[9] vyslechne strany narovnání a dohodu rozhodnutím schválí. Právní mocí tohoto rozhodnutí vzniká překážka věci pravomocně rozhodnuté.

Dosavadní blokové řízení bude nahrazeno **řízením příkazním**. Příkaz může být (se souhlasem obviněného) vydán i na místě. Příkazem nelze uložit trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku, potrestat mladistvého (vyjma uložení pokuty) nebo osobu s omezenou svéprávností ani rozhodnout o nárocích poškozeného. Příkazem vydaným na místě lze uložit jen pokutu v omezené výši, napomenutí a také peněžitou záruku za splnění povinnosti. Proti nepravomocnému příkazu lze podat odpor, čímž se příkaz ruší a pokračuje přestupkové řízení. Podpisem příkazového bloku na pokutu či záruku obviněným se příkaz vydaný na místě stává pravomocným, je však možné požádat o jeho přezkum.

Optimistický závěr

Výše popsané změny znamenají poměrně významný kvalitativní posun v proceduře projednávání přestupků. Nový procesní předpis se razantně hlásí k základním principům trestního práva a k zásadám správního trestání vyjádřeným v rozhodnutích tuzemských i mezinárodních soudů. Doufáme, že toto komplexní přepracování norem správního trestání přinese do budoucna tolik žádoucí účinné prosazování veřejné moci především tam, kde má sloužit k ochraně práv a oprávněných zájmů občanů.

Iveta Vildová

Hana Erbsová

[Ambruz & Dark Deloitte Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Karolinská 654/2
186 00 Praha 8

Tel.: +420 246 042 100

Fax: +420 246 042 030

e-mail: legalcz@deloittece.com

Zdroje:

- 1) Hendrych Dušan a kol., Správní právo. Obecná část, 9. vydání; ISBN 978-80-7400-624-1, nakladatelství C.H.Beck, 2016
- 2) Mates Pavel: Nad některými oblastmi nového zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, Bulletin advokacie č. 12/2016, str. 25
- 3) Mates Pavel: K některým procesním ustanovením zákona o odpovědnosti za přestupky, Práce a mzda č. 3/2017, str. 77

[1] V době přípravy tohoto textu byl tento zákon projednáván Poslaneckou sněmovnou jako sněmovní tisk č. 929

[2] Viz důvodová zpráva k PZ 2016 dostupná na www.psp.cz

[3] § 13 odst. 2 a 3 a § 20 odst. 5 PZ 2016

[4] § 13 odst. 4 PZ 2016

[5] Dle důvodové zprávy k § 33 PZ 2016 se i v případě přeměny formou rozdělení odštěpením, kdy původní společnost nezaniká, vedle ní stávají odpovědnými za přestupek i nástupnické společnosti. Odpovědnost naopak nepřechází na společníka, na nějž bylo převedeno jmění společnosti (správní orgán však může tomuto následku zabránit zákazem přeměny).

[6] § 26, § 27 a § 28 PZ 2016

[7] § 87 PZ 2016

[8] § 70 PZ 2016

[9] Takové vyřízení věci nesmí být v rozporu s veřejným zájmem a je dostačující vzhledem k okolnostem, obviněný věrohodně prohlásil, že předmětný skutek spáchal, uhradil škodu nebo vydal bezdůvodné obohacení poškozenému a složil na účet správního orgánu příspěvek na veřejně prospěšné účely (srov. § 87 PZ 2016).

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)